

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Quorum exclusio absque gallinæ incubatione. Cap. XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

bus non absumeretur. Viuum id vocant, ardentescq; in focis conuiuorum, ex eo vidimus mappas, fordibus exustis splendentes igni magis, quam possent aquis. Regum inde funebres tunicę, corporis fauillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis, adustisq; Sole Indię, vbi non cadunt imbres, inter diras serpentes, asuescitq; viuere ardendo, rarum inuentu, difficile textu propter breuitatem. Quum inuentum est, æquat pretia excellentium margaritarum. Vocatur Gręcis asbestinum ex argumęto naturę. Hęc Plinius, ex quibus verbis arguitur asbestinum lapidem ignorasse, quum dixerit inuentu rarum, ac difficile textu propter breuitatem; nam pectitur, & netur ab omni muliercula, modo non ignorato, vt Venetijs vidimus, Cypria mulier, & Valentina mihi videndi copiam fecit, in arcis hospitio, vel medici mali. Secretum optimum, perpulcrum, perutile, licet à recentioribus ignoratum, iam gratis dedimus, et si magno pretio comparari possit.

Quorum exclusio absque gallina incubatione.

C A P. XXVI.

NVNc docebimus quomodo sine gallinę incubitu oua excludi possint, aliarumque auium, estiuo, vel hyemali tempore, vt si qui fuerint ægri, qui pullos eo tempore desiderent, eo desiderio non frustentur. Auium oua excluduntur calore, vel eorundem animalium, vel diuersorū generum, vt humano, solari, igneoue: nam vidimus anatum, anserum, & pauonum oua gallinas excubare, & gallinarum columbas, & currucaam omnium. Vidimusq; scēminas inter mammillas, sub alis, & sinu oua fouere, & excludere. Liuia Augusta prima sua iuuenta, Tiberio Cæsare ex Nerone grauida, quum parere virilem sexum admodum cuperet, hoc est vsa puellari augurio, ouum in sinu fouendo, atque quum deponēdum haberet, nutrici per sinum tradendo, ne intermitteretur tepor, ex Plinio. Sed Aristoteles ait: Coquuntur & auium oua, & quadrupedum ouiperarum suo parentis incubitu: hęc enim omnia in terra pariunt, conçoquunturque oua tepore terrę.

nam si quæ quadrupedes ouiparæ frequentantes fuerent, quæ ediderint oua custodiæ gratia potius id faciunt. Et alibi. Incubitu oua excludi. Naturæ ratio est, non tamen ita solum oua aperiuntur, sed etiam sponte in terra, vt in Ægypto obruta fimo pullitiam procreat. Diodorus Siculus de Ægyptijs. Quædam suo studio adinuenta sunt, vt qui aues, aut anseres nutriunt, præter earum, quæ apud alios homines habentur procreandi nomina, vt in numerum dictu mirabilem auium euadant: non enim oua incubant aues, sed ipsi ingenio, & naturali arte educant foetus. Et Syracusis potator quidam, oris sub storeis in terra positus, tãdiu potabat, donec oua ederent foetum. In Ægypto circa Alcairum, oua arte excluduntur. Clibanum parant cum multis foraminibus, quibus oua diuersa gallinarũ, anserum, & aliarum auium imponunt, tum fimo calido integunt clibanum, & si opus fuerit, ignem circumquaq; faciunt, sic oua suo quæq; tempore maturescunt. Paulus Iouius suarum historiarum libro. Apud Ægyptios magna copia est pullorum gallinaceorum: nam apud illos gallinæ sua oua non incubant, sed ea in clibanis, tepore sensim adhibito ita fouentur, vt mirabili arte, compendioque pulli intra paucos dies progignantur simul, & educantur, quos illi non numero, sed mensura venales habent. Modiolum statuunt sine fundo, quem vt compleuerint, tollunt. Et in insula Melitea Sicilia clibanum parant, vbi gallinarum, anserum, diuersarumque auium oua imponunt, tum ignem circumquaque faciunt, & oua suo tempore maturescunt. Sed videamus maiores nostros quomodo id fecerint. Docet Democritus

Si gallina non incubet, quomodo pullos plures habeas.

Qua die incubanti gallinæ oua subijcis, eadem stercus gallinarum accipias, ipsum conterere, cribraque, ac deinde in vas inijce ventricosum, pennas illi gallinarum circum pone. Post hæc autem figura recta imposito oua, sic vt pars mucronata superne tendat, ac deinde rursus ex eodem fimo, tandiu illis inspergito, donec vndique inducta videantur. At vbi duos, aut tres dies primos sic

intecta

intecta esse oua permiseris, singulis postea diebus illa conuértito, cauens ne cōtingantur mutuo, vt videlicet ex æquo incalescāt. Post vigesimum autem diem, dum sub gallina excludi oua incipiunt, inuenies ea, quæ in alueis sunt, circumfracta. Ob quam nimirum causam etiam inscribunt diem, qua supponuntur: ne dierum numerus ignoretur. Vigesima igitur die putamen extrahens, pullos in cōphinum conijcito, eos alens delicatissime. Ascisce eis gallinā, quæ moderabitur omnia. Sed hoc à me diligentissime expertum nō successit, nec quomodo id succedere possit, conijcere possum. Qui clibanum laudant, modum non ostendunt, quo id fieri possit. Sed quæ nos ipsi fecimus, & ab alijs factitatum vidimus, minutissime demonstrabimus, vt paruo labore, & sine gallinis quiuis

Oua clibano calido excludere possit.

Fiat ligneū vas, valdè simile dolio, rotūdum, cuius diameter sit tantæ longitudinis, quātum capiat brachium intrōmittendum, vt oua componere, & cōuertere possit, altitudo quatuor pedū. Hoc tribus tabulatis intus, in quatuor partes diuidemus. Sit primum sesquipedale, secundum paulō maius pede, tertium pedale, quartum omnium minimum. Habeat vnaquæque cellula tabulatis diuisa suum ostiolum, latitudine quantū brachium immitti possit, suaque opercula habeat, vt apud claudi, & reserari possint. Primum, & secundum tabulatum ex tenuibus tabellulis, vel viminibus contexta sint, tertium sit æneum fornicatum, postremum ligneum, solidumq;. Primum & secundum tabulatum in centro foramen habeat, latitudinis trium digitorum, per quod æneus canalis, vel ferreus, stanno sublitus. Is supra secundum tabulatum ad dimidium pedem supereminet, sic & in inferiori, sed in imo patentioris fiat oris, ad modum pyramidis, vel infundibuli, vt concinnè calorem & flammam suppositæ lucernæ excipere possit. In secundo tabulato canalis circa supremum locum perforatus sit, vt inde exhalante calore locus foueatur tepido illius calore, & oua ex superiori parte calecant, vt gallinæ faciūt. Super hæc tria tabulata spargatur scoba

lignea, quæ mihi aptissima operi videtur. Scobs circa
 dolij latera erectior in medio minus, in imo, vbi cana-
 lis, depressior, vt oua supra eam incubantia, calorem vn-
 dique à canali prouenientem excipiant. In tertio tabu-
 lato vbi canalus terminatur, sit circa latera depressa, in
 medio circa canalem altior: supra scobem linteus ex-
 tendatur pannus subtilis, si deturbatur vt denuò lauare
 possit, & exclusi pulli supra illū ambulare possint. Singu-
 lis tabulatis centena oua accommodentur, plus, mi-
 nus, retusa ouis pars infra, acuta sursum vergat. Parietes
 dolij supra scobem extantes intra cellulas, & superna
 pars tabulati, ouillis pellibus contegantur, vt suo tempo-
 re calorem retineant. Inferiori cellula sub infundibulo
 lucerna accommodetur accensa, in initio binis elychnijs
 in fine tribus, æstatis tempore; sed hÿemis initio tribus,
 postremo quatuor, vel quinque: feriat lumen in medio
 infundibuli, vt per canalem ascendens calor, æque cel-
 lulae concalecant. Locus, in quo hoc vas steterit, sit te-
 pidus & solidarius. In inferiori parte, vbi accensa lucer-
 na, non oportet oua accommodare, quia calorem non
 habet aptum ad oua excludenda. Sed vbi pulli madidi
 quam primum ouis excluduntur, hic claudantur, vt te-
 pido flammæ calore madore exsiccent: bis, terve singulis
 diebus animaduertendo, si calor remissus, tepens, aut
 intensus sit. Quod ita cognoscemus, ouum è cellula ex-
 trahemus, & supra oculum apponendo optimè experie-
 mur, nam si offendit, intētus est, si insensibilis, remissus.
 Intensus calor excoquit oua, remissus irrita reddit. Ob-
 id lucernæ lumen addendo, & minuendo exæquatam
 reddes. Post quartum diem à quo oua fieri cœperint, ex-
 trahito è cella, & nulla facta commotione vehementer
 sensim contra splendorem Solis, vel candelæ quispiam
 specularitur, si prolificum sit ouum, nec ne: nam si fi-
 brarum aliquid, cruentumque discurrere videtur, pro-
 lificum est, si contra perspicuum erit, ceu infœcundum
 eijciendum: irriti loco substituatur aliud. Fœcunda o-
 portet quotidie ad calorem luminis vertere, atque cir-
 cum circa mouere, vt gallina solet. Nec verendum ne-
 bis ne corrumpantur oua, vel si ab aliquo sensim, & pro-
 commo-

commodè detractentur. Post decimum nonum, vel vigesimum diem æstatis tempore, aut vigesimum quintum, aut 28. hyemis, oua manu capies, ac Soli obuersa inspice, vbi pulli rostrum steterit, ibi crustam rumpito, & per oui foramen manibus rostellum capiendo pulli caput foras extrahe, ac suo loco repone, nam ex seipso foras progredietur, & ouo egressum, in inferiori cellula, vt diximus, pone, sed à pauimento lucerna aliquantulum absit, ne pulli lucis splendore allecti, lumen rostellis feriant, & comburantur. At si quæ diximus diligenter operatus fueris, ex tercentis ouis vix decem, aut viginti perdes. Quia verò sine matrice excluduntur, remanet doceamus

Gallus quomodo gallinæ officio fungatur.

Omni enim custodia destituti perirent, sed gallus, aut capo gallinæ munus obibit. Ostendito illi pullos, & blandè manibus dorsum detractando, præbe cibum, vt manibus edere assuescat, & cicur fiat. Mox pectus deplumando, vrticis perfrica, nam paucis interiectis horis, ne dicam diebus, ad eò optimè pullos recipiet, & cibum eis impartiet, vt nunquam gallina tale fecerit.